GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 8.

W e Srodę Dnia 25. Stycznia 1804.

Z Wiednia d. 18. Stycznia.

J. C. K. M. raczył xiążęco - meklenburſkiego radcę, i szwedzkiego orderu Wazy kawalera, Jerzego Fryderyka Wehra, przez wzgląd na iego chwalebne przymioty, któremi ſię przez różne literackie traktaty w uczonem świecie wsławił, i honor członka wielu naypierwszych niemieckich i innych towarzyſtw pozyskał, do godności ſlachectwa kralowego z całem iego potomſtwem nayłaskawiey wynieść.

Z Petersburga d. 27. Grudnia.

Hrabia Siewers, który dawniey iako naczelnik wodney kommunikacyi ważne położył zasługi, i na oſtatnim grodzińskim seymie był ambaſſadorem, ieſt tu spodziewany i ma wniyśdź znowu w służbę.

Tuteysze teatry przeſtały od 5 dni dawać reprezentacyy dla wielkiego mrozu, który nagle chwycił i zawsze ieſt przeszło 20 ſtopni podług termometru Reaumura.

D. 24 były u dworu z wielką okazałością urodziny Imperatora Jmc obchodzone, na które było także ciało dyplomatyczne zaproszone, damy były w ubiorze ſtanu, a zakończyły ſię wieczorem teatralną reprezentacyą &c. w eremitarzu.

Przez własnoręczny Imperatorski ukaz pod d. 30 Liſtopada ieſt nakazano, ażeby maltańskich kawalerow, ieżeli chcą w cywilną wniyśdź służbę, a nie maią wyższego ſtopnia, przyięto w ſtopniu kolegialnego regiſtratora. Jeſt to nayniższy czyli 14tey klaſſy officyerski ſtopień, to ieſt chorążego.

Wyszły ze służby jenerał leitnant Dunin ieſt senatorem mianowany.

Z Sztokolmu d. 3. Stycznia.

Na aukcyi u P. Suthera przedane tu zoſtały nader piękne popierſia bronzowe, wyſtawiaiące Karola V., Rudolfa II. i iego małżonkę, i bardzo kosztowna szafa z obrazami, które w czaſie 30 letniey woyny Szwedzi z zamku pragskiego uwieźli. Zapewniaią, iż C. K. poseł, hrabia Lodron, który ieſt wielkim przyiacielem i znaiącym ſię na pięknych sztukach, zakupił te przedziwne zabytki dla swego dworu.

Xiążę Jabłonowski, który od nieiakiego czasu bawi w Szwecyi i przedſięwziął podroż do Dalekarlii, znowu tu powrocił.

Wczoray przywdział dwor na 14 dni żałobę po zmarłym Xciu Modeńskim.

Na mieysce barona Ramel, który zoſtał guwernerem naſtępcy tronu, poſtąpił nadwor-

ny marszałek P. Piper na prezydenta i nadwornego intendenta.

Od granic Rossyi d. 2. Stycznia.

Niektóre rossyyskie porty na czarnem morzu zostały woiennemi portami ogłoszone.

Przez Imperatorski ukaz P. Jozef Marya Roversi został jeneralnym konsulem portugalskim w Petersburgu i innych rossyyskich portach uznanym.

Sławny krolewiecki uczony i professor Kant, znayduie się w tak bolesnym stanie zdrowia, że Boga o śmierć prosi.

Z Bruxelli d. 6. Stycznia.

Marsz woysk nad brzegi nie ustaie pomimo ustawicznych deszczow. Ku końcu tego miesiąca musi bydź 3 mill. porcyy sucharow wygotowanych, które iuż od 2 miesięcy pieką. Około środka t. m. nadeydzie włoski legion do Dunkierki. Angielskie okręty zostały przez burze od naszych brzegow oddalone.

Z Hagi d. 7. Stycznia.

Podług listow z Flesingi ieszcze tam pierwszy konsul, którego niebawnie oczekuią, nie przybył. Francuzki jenerał Monnet wysyła stamtąd i przybywaią do niego prawie codziennie gońcy z Paryża i Hagi. Nasz admirał Verhuel, który flotyllą dowodzić będzie, wyieżdza na przeciw pierwszego konsula do Bruge, zawiesił on w Flesindze, gdzie do 350 statkow iest zgromadzonych, swoią bandere na batawskim płaskim statku.

Powracaiące z Hanoweru przez naszą Rzeplitę 3 półbrygady francuzkie idą do Zelandyi, i będą należeć do wyprawy przeciw Anglii. Jak tylko tam staną, zaraz na okręty w Rammekens i Flesindze wsiędą dla przyzwyczaienia się do wody. Na każdym statku pomieścić się może 25 do 30 ludzi. Liczbę francuzkich woysk, maiacych się zaambarkowac, które spieszno z rożnych okolic do Zelandyi ściągniono, podaią do 15,000 ludzi. Z batawskich woysk żadnych ieszcze na okręty w Zelandyi nie używaią, zaczem domyślać się trzeba, że nasze 9000 ludzi do wyprawy przeznaczone, z Texlu z admirałem de Winter wypłyną.

Zięć francuzkiego ambassadora hrabia Sparre, należy iako półkownik dragonii do wyprawy przeciw Anglii; w tych dniach dla obowiązku swey służby nie mogł bydź na chrzcinach syna przytomny, którego mu w tych dniach małżonka powiła.

Dyrektoryat wydał wyrok względem ieńcow, którzy się w nieprzyiacielską niewolą dostaną. Tych, którzy niepotrafią okazać, że się przyzwoicie przed poymaniem sprawowali, czeka oddalenie ze służby, poniżenie w stopniu i t. d. Zołnierze poymani, maią bydź innemi zastąpieni, wdowy zbiegow żadnego nie doznaią wsparcia i t. d.

Z Warszawy d. 15. Stycznia.

W opisie ostatniego publicznego posiedzenia towarzystwa przyiacioł nauk, wspomnieliśmy o *Słowniku języka Polskiego*, przez Pana Linde iuż dokończonym. Swiatły ten i pracowity mąż znayduie się teraz w Warszawie, i od Prześwietney tuteyszey kamery, ma sobie poruczony urząd dyrektora, w nowo tu ustanowionym Gimnasium. —— Jak zaś mile wspomniona praca iego, przyięta była w Petersburgu, świadczy następny list z tamtąd, pisany do niego przez Xcia Adama Czartoryskiego.

" Otrzymawszy prospekt nowego słownika Słowiańskiego, który WP. podać do druku zamyślasz, kommunikowałem go hrabiemu Zawadowskiemu ministrowi edukacyi publiczney. JW. hrabia przełożył go N. Panu i Jego Imperatorska Mość, przez wzgląd na dobro mogące wyniknąć z dzieła tego dla iezykow Słowiańskich; zważywszy przytym trudy i prace, iakich podobne przedsięwzię-

cie wymaga; raczył dla zachęcenia WP. przeznaczyc mu summę pięciuset czer: zło: którą hrabia Zawadowski oddał mi, i którą podług przyłączonego tu wexlu odbierzesz. Zyczyc by wypadało, aby słownik ten, był rownież zupełnym dla wszystkich ięzykow Słowiańskich, iak nim iest dla iednego i żeby na wzor słownika akademii francuzkiey, łączył do oznaczenia żrzodłosłownego, dokładną i zbiorową defincyią każdego wyrazu; lecz praca podobna, byłaby zbyt obszerną dla iedney osoby, a dzieło WPana takie iakim iest, wielką przyniesie korzyść i utorwie drogę innym pisarzom, ktorzy postępuiąc w ślady iego, zechcą go uzupełnić i doprowadzic do naywyższego stopnia doskonałości. Jestem z nayznakomitszym szacunkiem &c. W Petersburgu dnia 12 Listopada 1803.

Pod. Xię Adam Czartoryski.

Z Amsterdamu d. 7. Stycznia.

W zakończonem dopiero roku zawinęło tu 2690 okrętów, zatem mniey o 853 niżeli w 1802.

Na wysokości Texlu angielska fregata zabrała d. 27 Grudnia rybacką łodź hollenderską i potem ią spaliła. Czterech ludzi uwolnili Anglicy, a 3 zabrali iako ieńcow. Dla zapobieżenia nadal podobnem zdrożnościom, uczynione zostały przełożenia admirałowi Keitowi.

Przez ostatnią burzą popadło także wiele okrętow pod naszemi brzegami nieszczęściu. Przy Ameland rozbił się statek z żytem, juchtami &c., o którym rozumiano, że iest do Altony przeznaczony.

Rzeki w naszym kraiu przy teraźnieyszey roztopie zy bardzo wezbrały; szczęście przynaymniey, że kry nie masz.

Na wyspie Ameland zwolniała zaraza: nayskutecznieyszem przeciw niey lekarstwem było kadzenie kwasem soli morskiey, którego tamteysi lekarze, według sposobu swego Morveau używali. W którymkolwiek domu znaydował się chory, a używano tego sposobu, nikt więcey się nie zaraził.

Admirał Verhuel dawał d. 2 Stycznia dla francuzkich i batawskich officyerow w Flesindze wielki obiad, pod czas którego spełniano zdrowia szczęśliwego udania się wyprawy przy wystrzałach z armat.

Od roku 1788 płacą Hollendrzy po 33⅓ od sta od swoich maiątkow, a po 33⅓ od dochodow rocznych.

W baskiey gazecie czytamy pod artykułem z Paryża: " Minister zagranicznych związkow po odebraniu depeszy d. 1 Stycznia od francuzkiego ambassadora w Wiedniu, wysłał gońca do pierwszego konsula. Przed odeyściem atoli tego gońca uważano, że minister nasz długo rozmawiał z pruskim posłem. Bieg gońcow iest teraz daleko częstszy, niżeli był pod czas nawiększych negocyacyy. "

Z Karlsruhe d. 6. Stycznia.

Uczona gazeta getingska ogłosiła w ostatnim miesiącu artykuł następuiący, czyniący zaszczyt naszemu współ- bywatelowi: " Klassa matematyczna królewskiego towarzystwa umiełętności wyznaczyła nadgrodę na odpowiedź aż do Listopada 1803. *Jakie są doświadczenia o własności rożnych kruszcow, drzew, węgli, ziemi, cieczy &c. mogących się w każdem momencie od promieni słonca zapalić, i okazanie porownań matematycznie z takowych doświadczeń wyprowadzonych?* Towarzystwo odebrało między innemi iedno pismo z napisem: *Homo natura minister & interpres*, i poznało zaraz, że obięte w nim zarowno trudne iak kosztowne doświadczenia, pochodzą od fizyka rozumnego i czynnego, który oddzielaiąc doświadczenia użyteczne i oczewiste od wątpliwych i oko-

licznościami niestwierdzonych, wskazuiąc narzędzia, przezorność i sposoby iakich użył w swoich doświadczeniach, zupełnie odpowiedział życzeniom towarzystwa. Te doświadczenia i ich wypadki mogą nadto ułatwić naukę o świetle i kolorach, o których ieszcze nie mamy żadnych doświadczeń. Pokazuią w własnościach ciał, mogących się od promieni słońca zapalić, związki uderzaiące i niespodziewane, które warte są naywiększego zastanowienia uczonych. Towarzystwo osądziło więc iednomyślnie, że autor tego pisma zasłużył zupełnie na wyznaczoną nadgrodę 50 czer. zło. przystąpiło do otworzenia zapieczętowanego iego nazwiska, w przytomności następcy Elektorstwa bawarskiego, i dowiedziało się, że Karol Wilhelm Bœckmann, professor fizyki w Karlsruhe, znany iuż w uczonym świecie z wielu innych użytecznych pism, był iego autorem. Na następnym posiedzeniu przyięło toż towarzystwo professora Bœckmann, na dowod szczególnieyszey dla niego przychylności, za swego członka.

Z Paryża d. 4. Stycznia

Z Boulogne odbieramy wiadomość pod d. 31 Grudnia: " Pierwszy konsul przybył dziś rano o godzinie 2 do Etaples. Zapewne tu ieszcze dziś ziedzie. Zamyślamy wsiadać na konie dla iego przyięcia. Od dwoch dni tak mocny wiatr wieie, iż zapewne Anglikow opuści ochota bawienia na morzu. Wicher, który tak wiele szkod w Paryżu narobił, nie dał się tu czuć. Roboty idą w naszym porcie z niesłychanym pospiechem; przytomność Igo konsula przywiedzie nie podobne rzeczy do skutku. Armatne łodzie znayduią się iuż w nowym korycie, gdzie od wszelkich przygod są zabezpieczone „

Podług poźnieyszych doniesień, pierwszy konsul znaydował się iuż w dniu nowego roku w Boulogne.

Ostatnia burza w Bordaux wpędziła duński okręt i winem ładowny statek na piasek; nikt iednak z ludzi niezginął. W Angers poczynił wicher wielkie szkody, wiele poobalał domow, i ulice były gruzami i dachowką zawalone. Dwa zbożem ładowne statki zatopiły się w porcie Ligny; poźniey wyratowane przecię ieden z wielką pracą. Pobliżkie okolice poniosły także wielkie szkody od wichru w drzewach i budynkach. Niektorzy utrzymuią, iż tam dało się czuć o godzinie 7 z rana trzęsienie ziemi.—W Nancie spędziła burza iedne na drugie statki i kilka pomnieyszych zatonęło, — Przy Antwerpii była Skalda bardzo burzliwą.

Lareyniere wydał drugą edycyą pomnożoną i poprawioną swego kalendarzyka *dla żarłokow*. W przedmowie wyraża, iż wdzięczność i uszanowanie zniewoliły go przypisać drugą edycyą, tak użytecznego dla ludzkości dzieła, P. d'Aigrefeuille, ale skromność iego nie dozwoliła mu przyiąć tego przypisu,

D, 30 Grudnia postrzeżono z Granville, że angielski woienny okręt rozbił się przy wyspach Chansoy, które około 4 mil są od tego mieysca odległe. Dowodzący w tamteyszey twierdzy i porcie ienerał van Freland kazał oddziałowi żołnierzy z 100 ludzi, i 5 celnikom, do których przyłączyło się wiele mieszkańcow z ochoty, wsiądź na okręty, W południe wypłynęła ta mała armiia i o godzinie 2 przybyła do wysp. Zaledwo wysiadła na ląd, aż przybywa angielska penisza, zaczena się walka, i po kilku minutach odporu poddaie się lud angielski w niewolą. Rozbity angielski okręt był piękny bryg o 10 ośmnasto funtowych moździerzach i 2 dwunasto funtowych armatach. Zabrano 37 ieńcow, Było

na tym statku 42 ludzi, ale 5 popłynęło na bacie do Jersey o pomoc. Zdiąwszy armaty i inne sprzęty spalono statek, ponieważ był bardzo uszkodzony, i obawiano się, aby Anglicy w większey sile nie przybyli mu na pomoc. Angielski kapitan Thomas iest w tey potyczce raniony.

W Bruxelli został, podług tuteyszych pism, niejaki Heger, który się wirtemberskim radcą mienił, z swoim spolnikiem za podstępne bankructwo, na stanie publiczne u pręgierza i sześć letnie kaydany skazany.

Niektórzy wnoszą z teraźnieyszey podroży Igo konsula do Boulogne, że wylądowanie do Anglii, zwłaszcza że angielskie okręty przez burzą od naszych brzegow oddalonemi zostały, natychmiast nastąpi; inni znowu powątpiewaią o tem z wielu przyczyn.

Z Bordeaux donoszą, że armiia nad granicą Hiszpanii, pod jenerałem Augereau, inne odebrała przeznaczenie, i już marsz rozpoczęła.

Telegrafy paryzki, St. Omer, Dunkierski i Boulogne korresponduią często z sobą.

Z Kadyxu wysłano 1200 żołnierzy do Vera Crux.

Dla oznaczenia dokładnie gruntowego podatku będą w krotce w całey Rzpltey grunta rozmierzone.

Minister wewnętrzny Chaptal został obrany kandydatem do senatu od departamentu Herault.

Po długich deszczach chwycił dziś mroz.

Aktorowie francuzkiego teatru dadzą na żądanie Igo konsula reprezentacyą *Swiętoszka* przez Moliera, w stroiach za Ludwika XIV. używanych.

Wyprawą w Tulonie uzbroioną, do którey zgromadzono lądowe woyska, dowodzić będzie kontra admirał Gantheaume; lecz Anglicy krążą ieszcze ciągle około Tulonu.

Rząd batawski posłał do Ferolu rozkaz, ażeby będący tam hollenderski liniiowy okręt Olden Barneweld, z tamteyszą francuzką eskadrą złączył się, którey przeznaczenie w krotce przestanie bydź taiemnicą.

W narodowym kalendarzyku znayduie się wyrażona liczba znayduiących się teraz przy rządzie francuzkim upoważnionych zagranicznych ministrow, iako to: 6 ambassadorow: Cesarski (Hrabia Kobenzl), batawski (Ob. Schimmelpennink), hiszpański (odwołany teraz kawaler Azzara), papiezki legat (kardynał Kaprara), neapolitański (Margrabia de Gallo), i turecki (Mohamed Sayda Haled Effendi); 7 nadzwyczaynych posłow: pruski (margrabia Luchesini), szwedzki baron Ehrenswärd), portugalski (margr. de Souza), duński (baron Dreyer), elektorsko-bawarski (P. Cetto), helwecki (Ob. Maillardoz), i lukański (Ob. Belluomini); 11 pełnomocnych ministrow: rossyyski (hrabia Markow, który poźniey iest odwołany), amerykańskich stanow (P. Levingston), arcy kanclerski (hrabia Beust), elektorsko-saski (hrabia Bünau), elektorsko-badeński (baron Dalberg), elektorsko-wirtemberski (baron Heube), elektorsko-heski (P. Malsburg), hessen-darmstadzki (baron Papenheim), etruski (P. Serristori), liguryyski (Ob. Frrerei) i W. Mistrza Maltańskiego (P. Ferreté). Agenci i sprawuiący interessa nie są wymienionemi.

Znayduiący się przy obcych rządach francuzcy ministrowie podzieleni są w tymże kalendarzyku na następuiące klassy: 1) Ambassadorowie, których iest 5, iako to: Champagny w Wiedniu, Semonville przy batawskiey Rzpltey, Beurnonville w Madrycie, Brune w Konstantynopolu, i a Alquier w Neapolu; 2) Nadzwyczayni posłowie; tych tylko 3: jene-

tał Hedouville w Petersburgu, Obi Laforest w Berlinie, i jenerał Lannes w Lizbonie; 3) pełnomocni ministrowie w liczbie 12tu Bourgoing przy szwedzkim dworze, Daguesseau przy duńskim, Clarke przy etruskim, Vial przy helweckiey Rzepltey, Salicetti przy liguryyskiey, Reinhard przy cyrkule niższey Saxonii, kardynał Fasch przy Stolicy S., Otto przy Elektorze Bawarskim, Bignon przy Heskim, Rochefoucault przy Saskim, Didelot przy Wirtemberskim, Aerian Lezay przy Salzburskim; 4) Sprawuiący interessa w liczbie 6ciu: Bacher przy seymie rzeskim, Massias przy szwabskim cyrkule, Helflinger przy Landgrafie Darmstadzkim, Pichon przy amerykańskich stanach, Derville-Malechard przy Rzepltey lukańskiey, a Chateaubriant przy walezyiskiey; 5) rezydent ieden Hirsinger w Frankfurcie nad Menem.

P. Delaland ogłosił w iednym dzienniku następuiący artykuł pod tytułem: *Nekrologiią 18go wieku:* " O żałuiąc straty roku 1799. nie spodziewała się Europa utracić w roku 1800 Panią Helwetius, Deguines, Forbonais, Lheritier, Giberta, Legrant d'Aussi, Antoniego Korilla, Caśli, Louis, Gavinieres; ale ieżeli w ostatnim roku 18go wieku znikło wiele ludzi sławnych, tedy w 3 dopiero latach wieku 19go wiecey daleko znakomitych meżow rożnego rodzaiu żałuie filozof straty dla ludzkości, którzy ią swemi zaszczycali talentami. R zumiem, iż to porownanie dobrze będzie widziane; wystawia one uwagi moralne i zwraca myśl ku sposobom, iakby tę wynadgrodzic. W roku 1801 umarł Dolomieu, Bauchamp, Darcet, Cousin, Ramsden, Vauvilliers, Dumoustier, Fonouillot, Mozard, Rivarol, Antoine, Lawater. W roku 1802 X. e Henryk Pruski, Pani Boccage, Pani Viot, Cambaceres stryy 2go konsula, jenerał Leklerk, Sartine, Mole, Panna Arnoux. W roku 1803 Arbogast, Lesage, Silvain Marechal, Jeanrat, Dawid le Roy, Richard, Perier, Guenée, Fortis, Carli, Devaisne, Laharpe, St. Lambert, Klopstock, Alfieri, Caraccioli, Turben, Gautherot, La Clos, Senac de Meilham, Panna Clairon, Panna Dumesnil. Przydaymy do tego Krola E...skiego, kardynała Rohana i Toussaint-Louverture, chociaż nie wchodzą do naszego planu. „

Z Strazburgu d. 5. Stycznia.

Tuteysza gazeta umieszcza z Paryża: " W tuteyszych pismach czytamy wiadomość z Niemiec, że hrabia Kobenzl miał, nie dawno oświadczyć ministrom obu woiuiących mocarstw, iż ieżeliby ich rządy przyięły pośrednictwo J. C. K. M., tedy podanyby im został plan zgody, na który pewnieby przystały. — O skłonności Francyi do usłuchania głosu zgody wcale nie wątpiemy; ale dumna Anglii, nigdy nie pozwoli na iakiekolwiek ofiary, chyba, żeby wylądowanie nastąpiło, które czy w wielkich czy w prywatnych sprawach koniecznie są potrzebne do zbliżenia do siebie stron poróżnionych. Zresztą zachodzą teraz między Austryą i Francyą negocyacye względem rzeskiego rycerstwa i t. d. „

Od Menu d. 7. Stycznia.

Professor Sonter w Freyburgu w Bryzgowii okazał w wydanem niedawno swoim piśmie, iż zakon Maltański nie tylko, że nie iest potrzebny, ale i szkodliwy. Do zakonowey kassy w Malcie wchodzi z Niemiec rocznie 170,000 ryn. Proponuie więc, aby ten zakon znieść, a iego dobra i dochody obrocić na założenie nowych plebanii, na polepszenie edukacyi i inne religiyne zakłady.

Elektor Badeński zapewnił na zawsze miasto Karlsruhe, że będzie stolicą, przez akt przez siebie i następcę podpisany. Magistrat i mieszczanie złożyli zato Elektorowi przez de-

putacyą d. 20 Grudnia uroczyste podziękowanie.

Zmarłemu Herderowi wystawiony będzie w Weymarze marmurowy pomnik, do którego sławny snycerz Tieck zrobi popiersie i płaskorzeźbę.

Zmarły Xżę Meinnngen rodził się d. 4 Lutego 1761 w Frankfurcie, które miasto trzymało go do chrztu.

W Auszpurgu tak iest powietrze ciepłe, że wierzby zaczęły się iuż rozwiiac. Przeciwnie we Włoszech, osobliwie w rzymskim i toskańskim, niepamiętaią od dawna tak ciągłych deszczow iak w tym roku.

Z Fryburga d. 31. Grudnia.

Baron Crumpipen C.K. minister poiechał d. 29 z rana do Berna, z taką samą eskortą z iaką tu przybył, i wystrzale z armat.

Jutro z rana, iako w dzień nowego roku ziadą się kończący urzędowanie landman Affry i zaczenaiący Watterwill w St. Ginn dla oddania aktu pośrednictwa, to iest konstytucyi i innych archiwow, które przenoszą do nowego dyrektoryalnego miasta.

Kongres handlowy, który się zebrał w Arau, rozszedł się 24 t. m. Ułożył niektóre uwagi względem położenia i poprawy handlu szwaycarskiego i przesłał ich przez deputacyą landmanowi Szwaycaryi.

Teraz zaczenaią formowac nowe regimenta szwaycarskie, które weydą w służbę Rzpltey francuzkiey. Listę kandydatow na officyerow przez rożne kantonowe rządy podanych, przesłał iuż landman do Paryża.

Z Ratyzbony d. 3 Stycznia.

Hrabia Markow przybył d. 31 Grudnia, a nazaiutrz poiechał w dalszą podroż do Wiednia.

W dzień nowego roku poseł dyrektoryalny baron Albini udał się z zwyczayną okazałością do Igo kommissarza J. C. K. Mości z powinszowaniem. Tegoż dnia była wielka schadzka u arcykanclerza.

W przeszłym tygodniu przybył tu baron Normann, minister stanu Elektora Wirtemberskiego, i zabawiwszy kilka dni powrocił do Stuttgardu. Zdaie się, że bytność tego ministra ściąga się do interessow stanu rycerskiego kantonu Kraichgau, który, iak mowią, otrzymał od Elektora oddział woyska, który go przeciw wszelkim obcem zamachom wspierac będzie. Elektor Jmc miał także oświadczyc, iż wniyście tych woysk ma iedynie za cel bespieczeństwo cyrkułu.

Z Medyolanu d. 26. Grudnia.

Onegday przybył tu Ob. Lambertenghi z Paryża, który tam blisko 2 lata przy pierwszym konsulu, a naszey Rzepltey prezydencie, iako radca prawodawczy bawił. Przybył tu także od armii neapolitańskiey nasz dywizyyny jenerał Lechi.

W tych dniach ogłoszono nową taryfę celną od wchodzących, wychodzących i przechodzących przez naszą Rzepltą towarow.

Woyskowa kommissya dla prawego brzegu rzeki Po, skazała wielu urzędnikow cywilnych i woyskowych na różne kary za oszukaństwa lub opieszałość w wykonaniu ustawy względem popisu woyskowego.

Dowiaduiemy się z Madrytu, iż rząd hiszpański zakłada nowy port pod brzegami środziemnego morza, który będzie mogł bespiecznie i wygodnie 20 liniiowych okrętow w sobie pomieścic.

Rozmaite Wiadomości.

Gazety angielskie zawieraią następuiącą wiadomośc, dosyc ciekawą z Indyow: Rozmnożenie się niezmierne tygrysow w Bengalu, w przeciągu lat kilku, sprawiło koniecznem polowanie na te drapieżne zwierzęta. Gdy się na nie wyieżdza, strzelcy siedzą w domku

umocowanym na grzbiecie słonia i biorą z sobą ieszcze dobrze sprawnych psow. Słoń dźwigaiący 5 do 6 ludzi, idzie za psami poki nie zwietrzy tygrysa; a zwietrzy go chociaż w wielkiey odległości, dla subtelnego węchu, którym go udarowało przyrodzenie. — Im się bardziey zbliża do tygrysa, tym ostrożniey podniesioną trzyma trąbę, aby iey nieprzyiaciel schwycic nie mogł. Na ten znak strzelcy gotuią flinty, psy lecą na tygrysa, który iak tylko zoczy słonia, stawa, otwiera paszczękę, pazury pokazuie i uważa rycząc straszliwie na każde poruszenie swego nieprzyiaciela. Słoń tymczasem do samego zbliża się tygrysa, strzelcy daią ognia do niego. Jeżeli nie zaraz padnie, słoń porywa go trąbą swoią i wyrzuciwszy w gorę, depce go ogromnemi swemi nogami Polowanie to tak iest bezpieczne i zabawne, przez rozmaity gatunek walczących, iż damy nawet angielskie rozrywkę w tem maią i iadą bez naymnieyszey obawy na zwalczenie tygrysow.

Czemu tak mocno powstaią w mowie i pismach przeciw kobietom, które się szczególnieyszemi talentami dystenguią? Chcę słowko na ich usprawiedliwienie powiedzieć.

Prawda, iż podobne kobiety zle się czasem nadaią do obywatelskiego i domowego życia; często staią się w tym razie nie kobietami; lecz nie wszystkie. — Lubo wysokie nauki nie koniecznie są potrzebne płci piękney, lubo rozumny człowiek nie koniecznie ich po niey wymaga, pewną iednak iest rzeczą, iż słuszny człowiek oddać musi sprawiedliwość kobietom, które do wdzięków i zalet swoich łączą naukę i wysokie talenta, i chętnie im przebaczy, że się wdarły w kres męższczyzn. — Zdaie mi się, iż odkryłem prawdziwą przyczynę powstawania przeciw kobietom, a ta iest w ograniczeniu i niewiadomości wielu mężczyzn i młodzikow, którzy obok oświeconey kobiety tak się nikczemnemi, miękkiemi i nieokrzesanemi wydaią, że ta ich zawstydza; nie znayduią u niey tych zalet rozumu i i dowcipu, iakie znayduią u kobiet, bawiących się iedynie balami, komedyą, stroiem, modą, intrygami miłosnemi, romansami i t. d. — Bądźmy sprawiedliwemi względem kobiet, poważaymy ich więcey nizeli caco; pozwalaymy świecić się tem kilku uczonem lub dowcipnem gwiazdom, a wreście i prożnem, (ieżeli niemi bydź mogą.) Szanuycie kobiety wy nawet z Tytusowemi głowami, którzy iuż przez to samo okazuiecie waszą nicość; kobieta iedna może nadadź potrzebny kształt mężczyznie; ona iedna potrafi uczonego ochronic od pedantyzmu i surowości; iey rozmowa wyrowna naylepszemu klassykowi; iey delikatność, harmoniczna postawa nadaie niezgrabnemu mężczyznie piękny kształt; iey westalski ogień ogrzewa iego dzielnego ducha, tak iż do dobrego które działa, przydaie powabow piękności. — Wy celniący w narodzie mężowie uderzcie się w piersi, ilu z pomiędzy was winno swoie ukształcenie rozumnem kobietom? — Ponieważ z tysiąca Xiążek, które o kobietach napisano, nie czytałem ieszcze żadney, nie mogę zatem wiedzieć czyli to co wyżey powiedziałem nie było iuż kilkokrotnie powtorzonem; lecz to mowię co myślę.

Myśli.

Naywiększy mędrzec nie może wiedzieć o czem będzie myślał, ale powinien bydź zapewniony co będzie czynił.

Chociażbyś miał sześćdziesiąt radcow, słuchay iednak naypierwey i na końcu twego serca.

Nic nie rozpoczenay, czegobyś nie przewidywał końca, bądź to iest obowiązek lub cnota.

D O D A T E K

D O №. 8.

GAZETY KRAKOWSKIEY

We Srodę Dnia 25. Stycznia 1804.

Dokończenie krotkiego obrazu położenia, ludności i rządu Madryckiego.

Dawniey nie było tak wiele cechow, lecz że z czasem coraz bardziey ludnośc ſię pomnażała, zaczem coraz ſię więcey osób do tychże cechow wcielało, i dla tey ich mnogości nieuſtanne ſię zdarzały kłotnie w ich zgromadzeniach, co też w r. 1647 było powodem do rozdzielenia cechow z wielu osób złożonych na kilka mnieyszych, i do oznaczenia każdemu podatku ſtosownego do iego profeſſyi, ale i oraz do przywrocenia znowu tey kwoty, którą pierwey miaſto przy każdym wpisywaniu mieszczanina wybierac miało prawo, a którey na pożytek wszyſtkich razem cechow uſtąpiło było.

Ten układ trwał aż do r. 1733, w którym to roku te pięc większych cechow odłączyły ſię od innych, mieyskie podatki zaarendowały i po pierwszy raz ie iako dzierżawcy wybierały.

Zaczynaią też rożne cechy przywłaszczac sobie wyłączne prawo na przedawanie pewnych towarow, o których w rosporządzeniach królewskich r. 1680 d. 27 Liſtopada i 1681 d. 2 Maia tyle ieſt wzmianki, iż ſię w tych rozporządzeniach ſtosownie do oszacowania słuszna cena towarow uſtanawia, za którą a nie wyżey maią bydź przedawane; lecz ſtąd nie wypada, iż będąc w tych rozporządzeniach królewskich niektóre cechy wymienione, aby miały wyłączne prawo mocą któregoby im samym, a nie innym wolno było handlowac temi towarami, co iaśnie z związku wspomnianych rozporządzeń poznac można; oraz na uſtanowioną w ow czas cenę tak mało maią względu, iż pomimo do niey tylko uregulowaney wtedy wartości srebra, a która od tego czasu znacznie ſię zniżyła, zawsze iey ſię nawet z tańszemi swemi towarami trzymaią.

Wolny przeto handel, który wielką obfitośc sprawuie wszelkich do sprzedania służących towarow, ieſt wielu ograniczeniami przez cechy zupełnie zatamowany. Prawda, że to ieſt z ich pożytkiem, ale też z drugiey ſtrony z niezmierną szkodą publiczności, bo nie masz proporcyi między zakupieniem materyy z fabryk kraiowych, a i zbytnią ceną, za którą ie znowu w sklepach przedaią.

Stąd wypada, izby nader było rzeczą potrzebną i dogodną do ułatwienia profeſſyow i kunsztow, aby w pewne czasy zwłaszcza w Madrycie i innych znacznych mieyscach przeglądać i poprawiać cechowe uſtawy i rozporządzenia do nich ſię ściągaiące, dla uczynienia przez to mnogości bez roboty będących ludzi pożytecznie czynnemi, a którzyby doſtateczne zdatności poſiadali ſtania ſię kraiowi przy rękodziełach i kunsztach użytecznemi, zamiaſt co mu teraz ſą uciążliwemi nie używaiąc ich do tego co umią, ani ich do cechu nie przyymuiąc dla tego, że im pewnych okoliczności, albo co do lat terminowania i towarzyszenia, albo co do popisu na mayſtroſtwo brakuie.

Takowe środki naybardziey ſię tyczą płci żeńskiey, słusznie bowiem wątpić można, żeby ſię iaki kray znalazł, któryby większey baczności w tym względzie potrzebował iak Hiszpania; należy więc wszelkie drogi

ułatwić na którychby się ta płeć sposobem uczciwym swym zdolnościom i siłom odpowiadaiącym zatrudniała, iako to: przędzeniem, szyciem, tkaniem, robieniem koronek, wstążek, złotych srebrnych lub iedwabnych galonow i burtow, haftowaniem, i tysiącznemi tem podobnemi robotami, a przez któreby z głębokiey gnusności, która tak w Madrycie iak i innych głownych miastach źrodłem iest wszelkich zdrozności, występkow i ubostwa, wydobyć się mogły, a w których iedynie dla monopolium cechowego są wstrzymywane.

Madryt dzieli się na ośm sekcyy, w których na przedawanie żywności różne są naznaczone rynki i ulice, tak, iż mieszkańcy rzeczy do zaspokoienia swych potrzeb wygodnie znaleść mogą. Na rynkach naywiększych S. Dominika, Ludwika i Ildefonsa bogatemi nazwanych, zwłaszcza na pryncypalnym rynku naywięcey sprzedaią żywności.

Ten ostatni rynek iest powszechnem mieyscem targu, iego obwod wynosi 1596 stop, który same budy i sklepy napełnione rożnemi towarami zaymuią. Na nim iak się powiedziało wykładaią na przedaż różne żywności, dowoz zaś ich przez różne inne osoby odbywa się. To iest osobliwsza, że z tego rynku madryckiego iakby z barometru poznaie się niedostatek lub obfitość zboża i urodzaiow w całym królestwie, a ieszcze osobliwsza rzecz; iż iak tylko się ich niedostatek pokazuie, nie przypisuią winy nieuprawnym lub przez lenistwo źle obrobionym gruntom, lecz wywozowi; tak dalece, iż ten podług naszego mniemania iedyną przyczyną bydź musi smutnego stanu iuż i tak zewsząd uciśnionego ludu wieyskiego i całey ludności; gdy tym czasem lepiey o rzeczach sądząc należałoby wywoz za naypewnieyszy i nayslepszy środek zbogacenia kraiu uważać, gdyby tylko rolnictwo w lepszym było stanie, z większą pilnością i zapałem około niego chodzono.

Błahy fundament, na którym w Hiszpanii niedostatek chleba i urodzaiow wywozowi przypisuią, a nie własnemu niedbalstwu w uprawie gruntow lub lichemu wsparciu bogaczów, bardzo dobrze ci poznaią, którzy rozporządzenia przełożonych nad żywnościami dozorców, do których opatrywanie należy, i sposob stosowania do tych rozporządzeń, bezstronnie roztrząsać i ich prawdziwey własności dochodzić maią, lecz im pospolicie brakuie checi do odwrocenia smutnych skutkow monopolii i oszukaństwa. W istocie dostarczanie żywności ludowi, iako i zarządzanie pieniądzmi w rękach takich ludzi bardzo iest niebezpieczne, a co większa, ci to właśnie są, którzy nayrozumnieysze układy rządu w Hiszpanii pospolicie w niwecz obracaią.

Madryt ma piękne, długie, szerokie i w prostey linii idące ulicę, lecz bruk krzemienisty, ostry, przykry iest dla pieszych; przeto bardzo chwalebne iest porobienie ścieszék po bokach z paloney i oblewaney cegły, po których, że niewolno ieździć dosyć są trwałe. Kamienie, któremi są ulice brukowane, są prawdziwe i bardzo dobre krzemienie, któreby nadawszy im inne przeznaczenie, wielki mogły dla Hiszpanii przyniesć pożytek. Oświecanie miasta przez cały rok iest także chwalebnem urządzeniem i godnem wspomnienia.

W Madrycie znayduie się dla nauki młodzieży oboiey płci 12 wystawionych kollegiow, tudzież rożne śpitale, z których iedne przeznaczone są dla rodakow, a inne dla cudzoziemcow. Jeszcze pytanie iest nie rozwiązane: czyby nie było pożyteczniey wielką liczbę śpitalow na mnieyszą zamienić? Prawda, że się temu synod prowincyonalny Toledański za czasow Filipa II. sprzeciwiał, lecz wspomniony Monarcha na to nie uważaiąc 5 ich skasował, i połączył z śpitalami S. Antoniego i S. Marcina; w poźnieyszych czasach pokazał się stąd użytek.

W reście policya Madrytu byłaby przedmiotem wartym opisania w wielu tomach, i tenby nie mało się przysłużył narodowi, ktoby się chciał gruntownie i dokładnie na tę pracę poświęcić, czego n. p. La-Mere w Francyi dokazał pisząc o policyi paryzkiey. Ale nie iest naszem zamiarem obszerniey tu o niey pisania.

C E N A Z B O Z

Na targu w Krakowie d. 24. Stycznia 1804.

Korzec Pszenicy	- - zł. pol.	20	do	26.
— Żyta	- - - - — —	15	—	17.
— Jęczmienia	- - - — —	10	—	13.
— Owsa	- - - - — —	10	—	11½.
— Grochu	- - - - — —	14	—	16.
— Kaszy iaglaney	- - — —	25	—	36.

W Wiedniu d. 14. Stycznia.

Meca wynosząca 16 naszych garcy:

— Pszenicy	- - - zł. pol.	28	do	30.
— Żyta	- - - - — —	16	—	19.
— Jęczmienia	- - - — —	10	—	13.
— Owsa	- - - - — —	8	—	10.

W Brynie d. 13. Stycznia.

Meca Pszenicy	zł. pol.	20 do 22.
— Zyta		12 — 14.
— Jęczmienia		9 — 10.
— Owsa		6 — 7.
— Prosa		16 — 20.

W Gdańsku d. 7. Stycznia.

Szefel czyli pół korca naszego w monecie pruskiey:

— Pszenicy	zł. pol.	12 do 15½.
— Zyto		9½ — 10.
— Jęczmień		6½ — 8.
— Owies		6 — 7.

DONIESIENIA.

Dnia 30 Stycznia r. b. stosownie do naywyższego rozporządzenia Gubernialnego pod d. 16 Grudnia r. zeszłego pod liczbą 36,442 odbywać się będzie w kancelaryi C. K. kommissoryatu policyynego w Krakowie na ulicy śpitalney pod Nrem 574 na pierwszym piętrze licytacya dostawienia potrzebnych materyałow na ubiory dla 80 C. K. policyynych tuteyszych żołnierzy, iako to:

Sukna szczupakowego koloru na mundury, kamizelki, spodnie i płaszcze.

Płutna na koszule, gatki i podszewkę.

Kapeluszow, botow, guzikow i wstążek do włosow, i zobowiązuiącym się te materyały po naytańszych cenach dostawic, iako też z rzemieślnikami, ktorzy się naytaniey ubiory z nich robic podeymią, trzechletni kontrakt zawartym zostanie. Wszyscy przeto chęć maiący podiąć się dostawienia powyższych materyałow lub onych wyrobienia, podług przełożyć się przy licytacyi maiących warunkow, niechay się w pomienionym dniu o godzinie 9 z rana w kancelaryi C. K. kommissoryatu z przyzwoitym vadium stawią. W Krakowie d. 12 Stycz. 1804

Na dniu pierwszym miesiąca Lutego roku teraźnieyszego 1804 w cyrkule Krakowskim odprawiać się będzie licytacya przedaży Kamienicy Szroczyńska zwaney w Grodzkiey ulicy pod liczbą 231 stoiącey o godzinie 9 z rana zaczynaiąc od ceny fiskalney ryń. 6570. Zyczący sobie tę Kamienicę nabydź niech się znayduie w wyznaczonych licytacyi mieyscu i godzinie.

Jego Ces. Kr. Mość raczył podług Naywyższego nadwornego dekretu de dato 23go Listopada i gubernialnego rozporządzenia dnia 16 Grudnia roku przeszłego nayłaskawiey rozkazać, aby dla osadzenia zawakowaney przez oddalenie się professora Lody katedry Logiki, Methaphysiki, i Ethyki przy tuteyszey akademii, z ktorą roczna płaca 800 zł. ryń połączona iest, konkurs tak tu w Krakowie, iako i Wiedniu ogłoszony i do odbycia examinu konkurrentom dzień 16 Lutego r. b. naznaczony został: Owi kandydaci, ktorzy tę katedrę otrzymać życzą, maią się na wzwyż wymienionym dniu rano o godzinie otey w kommissyi do examinowania w tuteyszey akademii należycie zgłosić. W Krakowie d. 13 Stycznia 1804.

Antoni de Baum, C. K. nadworny kosyliarz,

Z strony Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa niniejszemi czyni się wiadomo, iż rzeczy ruchome po śmierci Agneszki 1go małżeństwa Lalikowskiey, powtornego zaś Ruhmowey pozostałe iako to; suknie i białogłowskie sprzęty na prożbę pozostałego wdowca Józefa Ruhma przez publiczną licytacyą na dniu 8 Lutego 1804 o godzinie 9 ranney na Stradomiu pod Nrem 19 sprzedawane będą.

Wszyscy zatym maiący chęć kupienia takowych rzeczy na pomienionym terminie i mieyscu znaydować się mogą.

Dradcki,
Gollmayer,
Łodziński,

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa.
Dnia 23. Grudnia 1803.
Plinta.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Franciszkowi Xaweremu Hrabi Branickiemu; że P. Franciszek de Schmieden u Sądow tych — o przeięcie Sprawy, względem powrocenia inkamerowaney do Dobr Ochodza przyległości Sułkowa zwaney, bez odwołania się iedney strony do drugiey, przeciw Krol. Fiskusowi oboy-

ga Galicyy popieraney bydź maiącey — żałobę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga prosił.

Gdy zaś sądy te, nie maiąc wiadomości gdzie on zostaie, lub czy weale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż P. Franciszkowi Xaweremu Hrabi Branickiemu adwokata tuteyszego P. Billewicza z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do przepisu ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne wydaney rozpocznie się i ukończony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upomina się: ażeby dnia 8go Lutego 1804 roku sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych środkow prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw, przypisać był winien.

Jozef de Nikorowicz.
Jan Nep. Vlach.
Walenty Lichocki.

Z Rady C. K. Sądow Szlach. Krakowskich Gall. Zachod.
Dan w Krakowie dnia 11. Listopada 1803.
Staupenski.

C. K. Sądy Szlacheckie Lubelskie Gallicyi Zachodniey uwiadomiaią ninieyszym Edyktem Pana Stanisława Sołtyka, iż adwokat Dederkoj kurator do spraw małoletniego Xcia Dominika Radziwiła, przeciwko niemu w porządku uczynienia rachunkow z prowentow dobr: Ossow, Wulka Ręczayska, Kolno-Grabie, i Krzywica, oraz odebrania (ieśli się okaże dług iuż wytrzymany) Possessyi tychże Dobr, do Sądow tuteyszych żałobę podał i pomocy sądowey dopraszał się.

Gdy zaś też Sądy dla iego zamieszkania zagranicą, iemu tuteyszego sądowego adwokata Pana Fiedorowicza za obrońcę z iego szkodą i niebespieczeństwem ustanowiły, z którym taż Sprawa rozpoczęta podług przepisanego dla Galicyi Zachodniey sądowego porządku prowadzona i ukończona będzie. Napomina się on ninieyszym Edyktem aby w 90 dniach do odpowiedzi stawił się, i ustanowionemu dla siebie obrońcy dokumenta swe oddał, lub innego sobie patrona obrał, i tego Sądowi wymienił, i oraz tych podług Prawa użył krokow, które się do obrony swey sprawy pożytecznemi bydź zdaią; gdyby bowiem tego nie uczynił, i swą zaniedbał sprawę, samby sobie szkodę może iaką stąd wynikaiącą przypisać winien był.

Dan w Lublinie dnia 19 Października 1803 roku.

Gołaszewski.
Purtscher.
Gruszecki.

Z Rady C. K. Sądow Szlach: Lubelskich Galicyi Zachod.
Klimaszewski

C. K. Sądy Szlacheckie Lubelskie Galicyi Zachodniey oznaymuią ninieyszym Edyktem JW. Władysławowi Hrabi Branickiemu, iż Ur. Jan Korycki przeciwko tegoż w sprawie o summę 30,000 zł. pol. z prowizyą maiącą się zapłacić do Sądow tuteyszych żałobę podał i pomocy sądowey dopraszał się.

Gdy zaś też Sądy dla zagranicznego iego zamieszkania iemu tuteyszego sądowego adwokata Stefana Chylińskiego z iego szkodą i niebezpieczeństwem postanowili, z którym taż rozpoczęta sprawa podług przepisanego dla Gallicyi Zachodniey prawa porządku prowadzona i ukończona będzie. On przeto ninieyszym Edyktem napomina się, ażeby w przeciągu 90 dni do explikacyi stawił się, i oznaczonemu sobi patronowi dokumenta swe przesłał, lub też innego adwokata obrał i tego sądowi wymienił, i tych środkow prawa używał, które do obrony swey sprawy użytecznemi bydź sądzi; ieżeli zaś to nieuczyni i swą zaniedba sprawę, szkodę sobie stąd iaką wynikaiącą sam sobie przypisać będzie winien.

Dan w Lublinie d. 25 Października 1803.

Gołaszewski.
Friedenthal.
Münch.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Lubelskich Galicyi Zachod.
Klimaszewski.